עין משפט נר מצוה

צ א מיי׳ פי״ב מהלכות גירושין הלכה ח סמג עשין ג טור״ע אה״ע סימן קיז סעיף ג:
צא ב מיי׳ פי״ב מהל׳ עדות הל׳ ב ופי״ג מהל׳ גירושין הלכה י סמג לאוין ריד טוש״ע ח״מ סימן לד סעיף כו:
צב ג מיי׳ פי״ט מהלכות גירושין הלכה יד טוש״ע אה״ע סימן יב סעיף ב:
צג ד ה מיי׳ פ״ז מהל׳ עדות הלכה ח ה טוש״ע י״ד סימן רכח סעיף ח:
צד ו מיי׳ שם טוש״ע אה״ע סי׳ יב סעיף ב:
צה ז שם סעיף ח:

גליון הש״ס

גמ׳ והאמר (רב) אר״ח בר אבין. ל״ל [כנא] מדר הלוזות בהקדמה אות ד: **תוס׳** ד״ה ליבא רב יוסף דאמר בר״י תיבה החבא וכו׳. עיין תשובת רשד״ם חלק י״ד סימן רנד:

תוס׳ חד מקמאי

דאמר דמשום קלקולא הוא ופסק דבנם אינו מוציא: **אבר** מנשה גוזלן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה: **הא** דתנן **החכם שאבר את האשה בגדר** לא ישאנה וקי״ל ביחיד מומחה ולפום הכי אם התירה ישאנה אבל בחלצה אפילו אסרו ישאנה משום שהם ב״ד ובבכורות פרק כל פסולי המוקדשים דכי אמרי׳ הפרת נדרים בשלשה הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ס״ל התם ואחד מהם חכם ולית הלכתא כוותיה ומקשינן התם מכלל דתנך כל דהו ומשנינן דמסברי להו וסברי: נדרים בשלהי נדרים ההיא איתתא דכל יומא דמשמש מקדמא ומשיא לגברא יומא חד אייתא ליה מיא לממשא א״ל הא מילתא לא הות האידנא א״ל א״כ חד מהני נכרים דהוו הכא אמר ר״נ עיניה נתנה באחר וכו׳:

מוסף רש״י

אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות כהולאת פיו, דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לשוא עצמו רשע, דלומר על עדות עצמו אינו עשה רשע, שהרי תורה פסלה קרוב לעדות, והגיה הרופא דפלגינן דיבורא ומסיימינן ליה לגבי חבריה ולא מסיימינן ליה לגבי דידיה לפסול לעדות (סנהדרין מ:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו (שם כה.). **משם ראיה.** בתמיה (שובה כח.). **מיאנה או שחלצה בפניו.** אלא כפני החכם, מותר לישאנה, ואינו נחשב לומר על מנת כן התיריה, **מפני שהוא ב״ד.** לומר שלא הוא היה לבדו אם אלא בית דין אלא הם היה אומר הרגתיו. לפנ״פ. ח. כלומר מהיום דקאמר הרגתיו אלא היה אומר הרגנוהו אלא היה אומר הרגתיו. גיטין עג: תוס״ש אמר. וכן בפ״ד דנדרים (יג:) באומר יאסר פי לדבורי. ריטב״פ. ט. [ן]מגליה לדקדק טעמא דבר׳ מ דנסכ (קב:). **עדים החתומים כו׳ לא חשוו חכמים לדבר זה.** מאחר שמכירין חתימתן לא חשו לומר שקר חתמנו (גיטין סז.). **הנטען.** חשוב, כלומר שטוענים עליו דכרי לגמ׳ (עיין בד:).

מסורת הש״ס

ל) כתובות יח: סנהדרין ט: כה., **מ)** [עי׳ רש״ל], **נ)** [תוספתא פ״ד], **ד)** [שבת כט: וש״נ], **ס)** [תוספתא פ״ד ע״ב], **ע)** לקמן קה: בכורות לא., **פ)** [בבכורות לו: ויעא״ם היטב], **צ)** נדרים עח: ע״ש ב״ב קכ: קכא. בכורות לא., **ק)** [ל״ל דתניא], **ר)** גיטין סז., **ש)** [לקמן קה: קז:], **ת)** [עבודין ס. ב״ב עז.], **א)** [לעיל כד: עי״ש], **ב)** [סנהדרין כ.], **ג)** ע״ש שהוא דמי בר ממזר, **ד)** רש״ל מ״ז, **ה)** תרגום בעי בעיי העברים במדבר לג פ׳ מ״ד.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ואין אדם משים את עצמו רשע אין עדותו:

הגהות הגר״א

[א] רש״י ד״ה כגם מהו שיוליא אחכם ואמנציא גט קאי. נ״ב וכ״כ הרמב״ם ופו״ש. אבל רשב״א כתב דלא קאי רק על מתני׳ זו על החכם וכ״כ בתוס״ש להדיא וכ״מ בתוספתא ועכ״ז (ועמ״ש רבינו בתה״ע סימן יב ס״ק כ״): **[ב]** תוס׳ ד״ה לא כי׳ מ״מ ב״נ יתמקן. נ״ב אבל לענין הירושלמי ר״ל דלף לבתחלה מוחר ואין כאן הרחק דאל״כ ל״ל שאין שנים כי׳ אפילו בשביל שיחסם כמו במקח ומכר״ש (ע״ש בס״ק ה׳):

תוספות ישנים

א) ועי״ל דשאני הכא שיש לו לומר פלגינן דבורא דכשאמר פלוני הרגעני מעתה נהרג הרופא בין לאוסמו בין לאוסמו או גרוך מו לומר לאוסמו לו לגלוגו וא״כ כי אמר אחרי כן לגלוגו פלגינן דבורא דמלתא דרבעו חשיבא בפני עצמה היא וכמו דבורי אבל התם כי אמרו אוסקים הייו אין הדבר לגוס עד שיפרשו אם מחמת ממון אם מחמת נפשות לכן לא שייך לחלק הדבור שאין זה בלא זה לגוס: **באומר** אני הייתי עם הורגיו. יש גורסים בכ״ם פי׳ (כ״ם) [כשם] דמהני כשאומר הרגנוהו כמו אם היה אומר אני הייתי עם הורגיו והו״ל כדאמרי׳ בגיטין כאומר מעת שאני בעולם ומתה שאינו מגיה המשנה: **ב)** ולהך פי׳ מ״ל דכי בעי לעיל כגם מהו שיוליא לא קאי אלא אחכם שאמר וכו׳ דאי קאי אחכולהו כדפ״ה לעיל מאי שנא דלא מפקינן הכא בגרגה ומנטען מפקינן לף ברגנה. דגם הכא אם הרגנה אמת שמשקר מהאי דאמר מת הרגתיו אסורה לו מן התורה שנעיין אמת אים היא אלא דאיי לא קא בעי אלא מחכם שאמר בגדר על בעלה:

מוסף תוספות

א. דקיום שטרות דרבנן. תוס׳ הרא״ש. **ב.** [אבל] הכא שכיח שרבע אדם אחר כמו שרבעו. תוס׳ הרא״ש. וכן בהרגתיו יכול להיות דאדם אחר הרגו. כתובות יח: תוד״ה ואין. **ג.** דאין אדם משים עצמו רשע היינו לייפסל נפשיה לא מהימן אבל אי אמר מזיד אכלתי חלב כ״כ וחשוב כאנוס אבל אריבעה אין יצרו תוקפו כ״כ, א״נ ה״נ יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא אדריבעה דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. סנהדרין ט: תוד״ה לגלוגו. **ה.** דכיון שעובר על דעתו ועל דעת קונו מחמת הנאת גופו ג״כ חשוד להעיד עדות שקר בשביל ממון. רסב״פ. **ו.** אבל בניו לא מצי לאסור דהוא הדין שאם בא על אשה אחת (אחרת) לא יפסלנה להנוה. מ״ש העברים במדבר לג פ׳ מ״ד.

מגיהות

(א) כגם מהו שיוליא אחכם ואמנציא גט קאי. נ״ב אבל אי אמר מזיד אכלתי חלב אשתי ואמר אחר הרגתיו אסורה לו מן התורה. ריטב״פ. **ב)** ולהך פי׳ מ״ל דכי בעי לעיל כגם מהו שיוליא לא קאי אלא אחכם שאמר וכו׳ דאי קאי אחכולהו כדפ״ה לעיל מאי שנא דלא מפקינן הכא בגרגה ומנטען מפקינן לף ברגנה. דגם הכא אם הרגנה אמת שמשקר מהאי דאמר מת הרגתיו אסורה לו מן התורה שנעיין אמת אים היא אלא דאי לא קא בעי אלא מחכם שאמר בגדר על בעלה:

מגיהות

(א) רש״י ד״ה ואין אדם משים את עצמו רשע אין עדותו:

גזלן דדבריהם. כמו מפריחי יונים ומשחק בקוביא דתנן (ר״ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועולה אמר רב מנשה זאת אומרת גזלן דדבריהם כו׳: רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי׳ אמר פלוני רבעני לרלוני הוא ואחר מנטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אבל חברו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרלוני דאדם קרוב אבל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו: **ואין אדם משים.** את (ה) עדותו עדות אבל עצמו לעשות רשע. והא דקי״ל (ב״מ דף ג.): הוללת פיו כמאה עדים דמי הנ״מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא: **ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן.** הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרב מנשיא דאמר הא דדברי תורה פסול: **אלא רב מנשיא דאמר כרבי יהודה.** והכי מיתוקם סוגיא רב יוסף מוקים לרב מנשיא כרבי יהודה ורב מנשיא מוקי לרב יוסף כרבי יהודה: **אני הייתי עם הורגיו.** אבל לא נעשה רשע בעדות אחרת ולא אבריבעה: **ע״י נסיעות.** לפי שהיה עמהן: **מתני׳ נגדל.** שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ונשאתה לאחם לא תהיר לה ולא מצא פתח לחרטה: **לא ישאנה.** מעשה חכל: **שהוא כ״ד.** כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה בימידי דקי״ל חליצה ומיאון בג׳ ותלתא לא חשידי: **גמ׳ הא דפיה.** ואח״כ מת בעלה או גירשה ישאנה שאין כאן חשדא: **לעולם נחוד.** ודקשיא לך מדקתני שאסר מכלל דבר מיבעי הוא אין ביחיד מומחה וכדרב חסדא בנדרי׳ בפרק נערה המאורסה: **כ״ד.** ג׳: **לא תשו חכמים לדבר זה.** לומר לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח וכן העד שלו גט לא יפול את האשה: **היא גופה.** כלומר ה״ה דתני׳ גמי לא חשידי והא דקתני שהוא כ״ד לאו משום לאחוקי מחזקא אלא לאמעוטי דאין מיאון בפחות מג׳ ולאחוקי ממאן דאמר בפ׳ [ב״ש] (לקמן קז:): מיאון בשנים: **נגם מהו שיוליא.** אחכם ואמנציא גט [א] קאי: **גמרא או סברא.** האי דאמרת כגם אין מוציא: להו כגם מהו שיוציא רב כהנא אמר כגם מוציא רב אשי אמר כגם אינו מוציא תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר כגם אינו מוציא אמרו ליה רבנן לרב אשי [ג]גמרא או סברא אמר להו מתני׳ היא [ד]הנטען משפחה ונשתחררה מעובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כגם אין מוציא אלמא

[א]גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה גזלן דדברי תורה פסול לעדות אשה נימא רב מנשה דאמר כר׳ יהודה אמר לך רב מנשה אנא דאמרי אפילו לרבנן וטעמא דרבנן הכא כדרבא דאמר רבא [ב]אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה אמר לך רב יוסף אנא דאמרי אפי׳ לרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ורב מנשה דאמר כרבי יהודה: הרגתיו כו׳ הרגנוהו תנשא כו׳: מאי שנא הרגתיו ומאי שנא הרגנוהו אמר רב יהודה באומר אני הייתי עם הורגיו [ג]והתניא [ד]אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגזית קפוטקיא ואמר להם לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד ואמרי לה בכניסתו ללוד והשיאו את אשתו אמר להם [ה]משם ראיה [ו]באומר אני הייתי עם הורגיו והא לסטים קתני שנתפס ע״י לסטיות והא יצא ליהרג קתני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי וקטלי: **מתני׳** [ז]החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה [ח]מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב״ד: **גמ׳** הא התירה ישאנה במאי עסקינן אילימא בחד חד מי מצי מתיר והאמר [ט]מ״ש (רב אמר) ר׳ חייא בר אבין אמר רב עמרם [י]תנא התרת נדרים בשלשה ואלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין לעולם בחד [כ]וכדאמר רב חסדא אמר ר׳ יוחנן [ל]ביחיד מומחה [מ]הכא נמי ביחיד מומחה: מיאנה או שחלצה וכו׳: טעמא דב״ד הא בתרי לא מ״ש מהא [נ]דתנן [ס]עדים החתומים על שדה מקח [ע]ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ״ד מיאון [פ]בפני שנים קמשמע לן מיאון בג׳ איבעיא לגמרא דבריהם. כמו מפריחי יונים ומשחק בקוביא דתנן (ר״ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועולה אמר רב מנשה זאת אומרת גזלן דדבריהם כו׳: רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי׳ אמר פלוני רבעני לרלוני הוא ואחר מנטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אבל חברו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרלוני דאדם קרוב אבל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו: **ואין אדם משים.** את (ה) עדותו עדות אבל עצמו לעשות רשע. והא דקי״ל (ב״מ דף ג.): הוללת פיו כמאה עדים דמי הנ״מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא: **ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן.** הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרב מנשיא דאמר הא דדברי תורה פסול: **אלא רב מנשיא דאמר כרבי יהודה.** והכי מיתוקם סוגיא רב יוסף מוקים לרב מנשיא כרבי יהודה ורב מנשיא מוקי לרב יוסף כרבי יהודה: **אני הייתי עם הורגיו.** אבל לא נעשה רשע בעדות אחרת ולא אבריבעה: **ע״י נסיעות.** לפי שהיה עמהן: **מתני׳ נגדל.** שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ונשאתה לאחם לא תהיר לה ולא מצא פתח לחרטה: **לא ישאנה.** מעשה חכל: **שהוא כ״ד.** כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה בימידי דקי״ל חליצה ומיאון בג׳ ותלתא לא חשידי: **גמ׳ הא דפיה.** ואח״כ מת בעלה או גירשה ישאנה שאין כאן חשדא: **לעולם נחוד.** ודקשיא לך מדקתני שאסר מכלל דבר מיבעי הוא אין ביחיד מומחה וכדרב חסדא בנדרי׳ בפרק נערה המאורסה: **כ״ד.** ג׳: **לא תשו חכמים לדבר זה.** לומר לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח וכן העד שלו גט לא יפול את האשה: **היא גופה.** כלומר ה״ה דתני׳ גמי לא חשידי והא דקתני שהוא כ״ד לאו משום לאחוקי מחזקא אלא לאמעוטי דאין מיאון בפחות מג׳ ולאחוקי ממאן דאמר בפ׳ [ב״ש] (לקמן קז:): מיאון בשנים: **נגם מהו שיוליא.** אחכם ואמנציא גט [א] קאי: **גמרא או סברא.** האי דאמרת כגם אין מוציא: להו כגם מהו שיוציא רב כהנא אמר כגם מוציא רב אשי אמר כגם אינו מוציא תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר כגם אינו מוציא אמרו ליה רבנן לרב אשי [ג]גמרא או סברא אמר להו מתני׳ היא [ד]הנטען משפחה ונשתחררה מעובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כגם אין מוציא אלמא

ברגנה

לגמיס ולגבריות יוה אין רע לגבריות כגון אוכל נבלות להכעיס דכשר לרבא בפרק זה בורר (פס כ״ז.) וי״ל דהוי כמו אוכל נבלות לתאבון דפסול לכולי עלמא אע״פ שאין רע לגבריות דכיון דחשוד לעבור בשביל הנאת עלמו חשוד נמי להעיד שקר בשביל ממון והכי נמי בא על הערוה [ה]: **לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה.** [ו]מימה דהכא לרבי יהודה לית ליה פלגיגן דיבורא ובפרק המולך (לקמן דף מז. וסס) אמרינן הכוא דאמרת לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי מ״ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה יכול לפסול את בניך אלמא פלגיגן דיבורא ומיהו י״ל דהתם לא מטעם עדות נאמן [ז] (דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד דאם נאמן לפסול עצמו אין יתכן שיהו בניו כשרים) אלא הא דפלגיגן היינו לאוסרו בנדה דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא או אם נגח שור של ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בעל דין [ח] והיא דר׳ יהודה גופא קשיא ומה נפרש בעזרת הסס: **באומר אני הייתי עם הורגיו.** אורי״ש דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו [ט] וכעניין זה מפרש ר״ת ורבינו חננאל בפ׳ מי שאחזו (גיטין עג: ד״ה אמר) באומר מעת שאני בעולם נעשה כאומר [י]: **במגזית** קפוטקיא. יש ספרים דגרסי במזיגת והוי כמו במגזית עבראי״ם כמו שמלה שלמה. ר״י: **טעמא** דב״ד הא בי תרי לא. ותע״ג דאמרינן ברש השולח (גיטין דף לב: וסס) דלתרי נמי בי דינא קרו להו [כ] מ״מ אור״י דלייק שפיר דמדתני טעמא בבית דין ולא מק דמר לא סבר לה כוותיה דחד ודאי לא מיקרי ב״ד ואיכא נמי רננה בחד: **לא** חשו חכמים לדבר זה. ותע״ג דשרי [ב] מ״מ בעל נפש יתרחק כדתני׳ עלה בגלו ערפות (חולין דף מד: וסס) דן את הדין זיכה וחייב ניתמא ועוטיר וכן העדים שהעידו כולם רשאים ליקח אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומה לו [א] וא״ת הא אמרינן בסוף המקבל (גיטין דף מז. וסס) גבי חייסין שמא תשכור עדים דיבורא אמרי מעשה לא בעדי [ב] וי״ל דכשמעידים שקר חשיב נמי מעשה כדפי׳ בקונטרס כיון דעל פיסם נגמר [ג] ולא קרי דיבורא התם אלא באומר אמרו מן הבעל לסופר ועדים לכתוב ולחתום דלא נגמר הדבר על ידיהם: **אמר** להו מתני׳ היא הנטען בו׳. [ד]ונטען על אשת איש לא דמי דהתם בדין שיוליא אם הוא אמת אסירא ליה אבל הכא אשכר את האשה בגדר אפילו אסרה אלא כדין כיון שגירשה בעלה אריא לחכם מדאורייתא ב) [ה]

מגיהות

אחר הרגו. כתובות יח: תוד״ה ואין. **ג.** דאין אדם משים עצמו רשע היינו לייפסל נפשיה לא מהימן אבל אי אמר מזיד אכלתי חלב מהימן דאדרבה מחכוין לטובה שאינו רוצה להביא חולין בעזרה. כתובות יח. תוד״ה אי. **ד.** א״נ התם כשר משום דיצרו תוקפו כ״כ וחשוב כאנוס אבל אריבעה אין יצרו תוקפו כ״כ, א״נ ה״נ יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא אדריבעה דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. סנהדרין ט: תוד״ה לגלוגו. **ה.** דכיון שעובר על דעתו ועל דעת קונו מחמת הנאת גופו ג״כ חשוד להעיד עדות שקר בשביל ממון. רסב״פ. **ו.** אבל בניו לא מצי לאסור דהוא הדין שאם בא על אשה אחת (אחרת) לא יפסלנה להנוה. מ״ש העברים במדבר לג פ׳ מ״ד.

מגיהות

(א) כמוכות יח: סנהדרין ט: כה., **ב)** [עי׳ רש״ל], **ג)** [תוספתא פ״ד], **ד)** [שבת כט: וש״נ], **ס)** [תוספתא פ״ד ע״ב], **ע)** לקמן קה: בכורות לא., **פ)** [בבכורות לו: ויעא״ם היטב], **צ)** נדרים עח: ע״ש ב״ב קכ: קכא. בכורות לא., **ק)** [ל״ל דתניא], **ר)** גיטין סז., **ש)** [לקמן קה: קז:], **ת)** [עבודין ס. ב״ב עז.], **א)** [לעיל כד: עי״ש], **ב)** [סנהדרין כ.], **ג)** ע״ש שהוא דמי בר ממזר, **ד)** רש״ל מ״ז, **ה)** תרגום בעי בעיי העברים במדבר לג פ׳ מ״ד.

מוסף תוספות

א. דקיום שטרות דרבנן. תוס׳ הרא״ש. **ב.** [אבל] הכא שכיח שרבע אדם אחר כמו שרבעו. תוס׳ הרא״ש. וכן בהרגתיו יכול להיות דאדם אחר הרגו. כתובות יח: תוד״ה ואין. **ג.** דאין אדם משים עצמו רשע היינו לייפסל נפשיה לא מהימן אבל אי אמר מזיד אכלתי חלב מהימן דאדרבה מחכוין לטובה שאינו רוצה להביא חולין בעזרה. כתובות יח. תוד״ה אי. **ד.** א״נ התם כשר משום דיצרו תוקפו כ״כ וחשוב כאנוס אבל אריבעה אין יצרו תוקפו כ״כ, א״נ ה״נ יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא אדריבעה דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. סנהדרין ט: תוד״ה לגלוגו. **ה.** דכיון שעובר על דעתו ועל דעת קונו מחמת הנאת גופו ג״כ חשוד להעיד עדות שקר בשביל ממון. רסב״פ. **ו.** אבל בניו לא מצי לאסור דהוא הדין שאם בא על אשה אחת (אחרת) לא יפסלנה להנוה. מ״ש העברים במדבר לג פ׳ מ״ד.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ברננה. מפני רינון ולעז בני אדם לא אמרינן ליה הואיל ולא דמי לנטען על אשת איש[ט] דהתם הואיל והוליחה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה מכוער הדבר: **מתני׳ וחולם.** החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהן לא יכונס[ט]: **שהיו נסה נשים.** בשעת מעשה ומתו לאחר זמן מומרות אלו לישא להם דהשתא ליכא חשד שהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת ולא לישא את זו נתכוין: **וחולן. הנשים הללו: שנישאו.** לאחריס כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתת בעלה ומתו הבעלים השניים: **מומרות לישא.** לחכם ולעד ולמביא גט: **וחולן.** הנשים אלו מומרות לבניהם או לאחיהם של אלו המתיריס אותן ואין אסורות אלא להן לבדן: **גמ׳ נתגרשו לא.** דע״י שנתן את עייני בזו שהתיר גירש את אשתו: **הא.** דקתני אפי׳ נתגרשו כגון דהוי להו קטטה מקמי הכי דעדיין לא נתן דעתו על זאת: **ה״ג ואינעיש אימא אידי ואידי דלא הוו להו קטטה: הא.** דקתני נתגרשו לא בדאתגריל הוא קטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו: **והא.** דקתני אפי׳ נתגרשו בדאתגריל היא קטטה שהיא הקניטתו תחלה: **קס״ד מיפה אמיפה.** הא דקתני וכולן שנישאו לאחריס ומתו קאי גמי אריש׳ דקתני[ט] מת הרגתיו הרגוהו לא ישא את אשתו וקתני ולא נישאת לאחר על פיו ומת השני הזה מומרת לישא לעד זה ולע״פ שמתו ב׳ בעליה מנשא לשליש ולא אמרינן הוזקקה זו קטלנית שהנושאה מת וגירושין דקתני נתגרשה קאי אגירושין דלעיל המביא גט כו׳ ואשמעינן דאם נשאת לאחר באותו הגט וגירשה השני הזה מומרת לישא למביא גיטה הראשון: **בארי זימני הויא חזקה.** לקמן בהבא על יבמתו (דף סד:) ניסא הראשון ומת לשני ומת לשליש לא מינשא דברי רבי ומתני׳ דלא כרבי דאי רבי נהי דחשד ליכא מיהו העולם אסורה שהוזקה להתאלמן או להתגרש: **מיפה.** דקתני הכא שנישאו לאחריס ומתו מומרות לאו אכולהו דלעיל קאי אלא אגירושין ואמביא גט או מכם שאסר את האשה: **וגירושין.** דהכא אמת הרגתיו הרגוהו ומש״ה כשנתגרשה משני זה מומרת לשליש שעדיין לא הוזקקה בחדא ריעותא מרי זימני: **אסור באמה ובאם ואחותה.** כדמפרש טעמא לקמן שמא לאחר שישא את אמה או את בתה מזנה זו עמו וזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה דקי״ל (לקמן דף נ:). נושאין על האוסה ועל המפותה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אא״כ קדשה בראשונה דאישות כמיב בה וקיימה[ט] כי יקח איש את אשה ואת אמה (ויקרא כ) אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנעשית הראשונה עליו בכרת דתנן (לקמן נ:) האוסה והמפותה על הנשואה חייב וה״נ אמאי מומרת בבניהם ליאוס שמא עלת זמה היה ביניהם לישא את בנו של זה ויהא זה רגיל אצלה: **נשי לא אסרו** (א). שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדא אשתו ושתקה וחיישינן אבל גברי דאסרי דאשתו אסורה לבעלה קפיד בעל ורמיק אאי מייה: **א״ה.** דבגברי לא חיישינן לזנות שזנה קרובו עם אשתו לגביו של מתיר גמי דשתרי ואמאי תני לבניהן ולאחיהן ולא תני גמי לגביהן: **לא מיבעיא לאביו.** של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמא יזנה מתיר זה עמה: **דבויו מייבי.** [ט]וש הוא מתביא עליו ואימתו עליו:

אגירושין. אגב מיתה נקט גירושין דאפי׳ נתגרשה כמה פעמים שריא לישא[א]: **אי** הכי אביו נמי. לא מצי לשנויי דנקט בנו לרבותא אע״ג דאסור באמות אביו לר׳ יהודה[ט] דהתיבה בניהן אבל אחיהן אמאי נקטו אי לאו לדקדק אבל לאחיו לא:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

חולצות ולא מתייבמות. פירשתי לעיל (דף יח. ד״ה דלמא וכו׳) **ועוד** נפרש בגמ׳ **גבי** פלוגתא דרב ור׳ יוחנן[ב]: **אי** הכי **תלתא נמי.** אי אמרת בשלמא יש זיקה ניחא דנקט תרבעה לאשמועינן דאפי׳ בתרי יש זיקה[ג] אלא אי אין זיקה וטעמא משום ביטול מצות יבמין לישמעינן אלא דהוי לרבותא טפי דאסור בגבול אע״ג דחדא מייהו לא חזיא לייבומי[ד] וכל שכן בד׳ דשתיהן לאוות לתמיהם זה אחת וזה אחת[ה] דאסור[ו] ועוד אר״י דאמי לפרש דש״ל השתא דחיישינן למיתה דתרי כמו למיתה דחד ולהכי פריך א״ה תלתא נמי כיון דלא אתא לאשמועינן חידוש של משש מיתה מדלא נקט חמשה דהוי רבותא טפי אלא לאשמעינן דאסור לבטל זה יכול להשמיעו אפילו בתלתה:

למיתה

ברננה לא מפקינן ה״ג ברננה לא מפקינן: **מתני׳** [א]וכולם שהיו להם נשים ומתו מומרות לינשא להם [ב]וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מומרות לינשא להם [ג]וכולן מומרות לבניהם או לאחיהם: **גמ׳** מתו אין נתגרשו לא אמר ליה רב הלל לרב אשי והתניא אפי׳ נתגרשו לא קשיא הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ואיבעית אימא הא והא דלא הואי קטטה ולא קשיא [ד]הא דאתגריל הוא הא דאתגרילה היא: וכולן שנישאו וכו׳: קס״ד מיתה אמיתה וגירושין אגירושין נימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי דאמר בתרי זימני הויא חזקה לא מיתה אגירושין וגירושין אמיתה: וכולן מומרות לבניהם או לאחיהם: מאי שנא מהא [ה]דתנן [ו]הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה נשי לגבי נשי שביחן דאזלן גברי לגבי גברי לא שביחן אי נמי נשי דלא אסרן שביבתן אהדדי לא קפדי אהדדי גברי דאסרן שביבתן אהדדי קפדי אהדדי אי הכי אביו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעי׳ אביו [ז]דבזיז בניה מיניה אבל בנו דלא בזיז אביו מיניה אימא לא קמ״ל:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה [ח]אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו [ט]רבי אליעזר אומר ב״ש אומרים [י]יקיים וב״ה אומרי׳ [יא]יוציאו [יב]:[יג]היתה אחת מהן אסור׳ על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות׳ והשני אסור בשתיהן [יד]:[טו]איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת [טז]היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו [יז]אחותה בשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת: **גמ׳** ש״מ יש זיקה דאי [יח]אין זיקה מכדי הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אימא לך אין זיקה ומשום דקסבר [יט]אסור לבטל מצות יבמין דלמא אדמייבם חד מיית אידך וקמבטל מצות יבמין אי הכי תלתא נמי לא מיבעיא קאמרינן לא מיבעיא תלתא דודאי בטלה מצות יבמין אבל ד׳ למיתה לא חיישינן קמ״ל אי הכי חמשה

וגירושין. דהכא אמת הרגתיו הרגוהו ומש״ה כשנתגרשה משני זה מומרת לשליש שעדיין לא הוזקקה בחדא ריעותא מרי זימני: **אסור באמה ובאם ואחותה.** כדמפרש טעמא לקמן שמא לאחר שישא את אמה או את בתה מזנה זו עמו וזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה דקי״ל (לקמן דף נ:). נושאין על האוסה ועל המפותה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אא״כ קדשה בראשונה דאישות כתיב בה וקיימה[ט] כי יקח איש את אשה ואת אמה (ויקרא כ) אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנעשית הראשונה עליו בכרת דתנן (לקמן נ:) האוסה והמפותה על הנשואה חייב וה״נ אמאי מומרת בבניהם ליאוס שמא עלת זמה היה ביניהם לישא את בנו של זה ויהא זה רגיל אצלה: **נשי לא אסרו** (א). שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדא אשתו ושתקה וחיישינן אבל גברי דאסרי דאשתו אסורה לבעלה קפיד בעל ורמיק אאי מייה: **א״ה.** דבגברי לא חיישינן לזנות שזנה קרובו עם אשתו לגביו של מתיר גמי דשתרי ואמאי תני לבניהן ולאחיהן ולא תני גמי לגביהן: **לא מיבעיא לאביו.** של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמא יזנה מתיר זה עמה: **דבויו מייבי.** [ט]וש הוא מתביא עליו ואימתו עליו:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה אחין. ולא מתייבמות. מפרש טעמא בגמ׳ משום זיקה דכיון דתרוייהו זקיקן להאי ולהאי קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו לייבומי: **איסור ערוה.** כגון חמותו ואם חמותו: **ומוסר באחותה.** דלאו אחות זקוקה היא דערוה לאו קמיה רמיא ולא מצי לשנויי: **איסור מצוה.** דמיא קמיה מדאורייתא הלכך אסור באחותה דאחות זקוקה היא: **אחותה** [ב] **כשהיא יבמתה.** [ג]אחותה של עריה (כשהיא יבמתה) אשת אחי בעלה כשנופלת עמה לייבום: **או חולצת או מתייבמת.** דלאו אחות זקוקתו היא דערוה לא רמיא קמיה: **גמ׳ יש זיקה.** כלומר חומרת זיקה לשוויי אחות זקוקתו כאחות אשתו. ובמס׳ נדרים (דף עד.) פליגי בה איכא למ״ד זקוקתו כאשתו לאפרת נדריה ולאסור קרובות ואיכא למ״ד אין זיקה ובפרקין דלעיל (דף יח:) איפליגו בה רב הונא ורב יהודה: **מפרי בפי.** משני אחין נפלו: **מייתי אידך.** ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות אשתו בלא חליצה וייבום הלכך אמרי׳ להו חלוצו דאי נמי מייתי אידך אם לבתר חליצה דחד הדר האי מוכן וחלץ לה: **תלתא נמי.** מאי שנא דנקט ד׳ אחין אי אמרת בשלמא יש זיקה אשמעי׳ רבותא דאע״ג דתרי אחי ניהו ולא אלימא זיקתו דקמיה דמייבם דמליגו למימר דהיא דקמיה ואחותה קמי אחיו ואפ״ה אסור וכ״ש אשאר אחין ב׳ מהם נשואים שתי אחיות ומתו ונפלו לפני זה שתיהן אסורות דתרוייהו עליה רמיא וזיקתו חמורה וכי נפיק הוי פגע באחות זקוקתו אלא אי משום ביטול מצות יבמין אפי׳ תלתא נמי ומתו הנשים הנשואים שתי אחיות שתיהן חולצות דאי מייבם חדא נפקא אידך בולא כלום:

ממשה

עין משפט נר מצוה

צו א מיי׳ פ״א מהל׳ גירושין הלכה טו וטוש״ע אה״ע סימן יב סעיף ד:

צו ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ג:

צח ג ד מיי׳ שם והל׳ טו טוש״ע שם סעיף ד:

א ה ו מיי׳ פ״ז מהלכי יבום הלכה ז טוש״ע אה״ע סי׳ קנה סעי״ב:

ב ז מיי׳ שם טוש״ע אה״ע שם סעיף ד:

ג ח ט מיימון שם הל׳ ג טוש״ע אה״ע שם סעיף ה:

ד י מיי׳ שם הלכה ז טוש״ע אה״ע שם סעיף ג:

תוספות ישנים

ש״מ יש זיקה. וא״מ מ״כ נלמוד ולייבם למחלוקת מ״ל גזרה דלמא מייבם והדר מלין וכי מייבם פגע באחות זקוקתו. ולא נהירא דסיון דקתמר ס״מ יש זיקה מ״כ אין לגזור דלמא מייבם בריא״ה דטעם של זיקה פשוט הוא ולא יטעו כמו שאפרש לקמן בע״ב. וי״ל דטעמא דסיון שנאמרה עליו שעה אחת שוב לא יבא לה היתר עולמית וא״ת נרא דלא סבר כן לקמן (דף מז:) מאי איכא למימר. וי״ל דמ״מ מוקיש לה לאך משנה כר׳ אליעזר דאמר סיון שנאמרה פעם אחת שוב אין לה היתר אף באיסורא דרבנן כי הכא דאין באיסור רק משום אחות זקוקתו. והא דדייקינן לקמן (דף כח.) מדפסיק ר׳ אליעזר ריש לאו ר׳ אליעזר זהו לרבי יוחנן אבל רב לא סבר כן מ״ג [רב מפני דוחקי אמרי׳ דאי אליעזר דאמר דאמר מעלה אבל בתרא אמר דאמר דאמר דא

למיתה דתרי לא חיישינן. תימה דבפ"ק דיומא (דף ב.) גבי הא דאמר ר' יהודה אף אשה אחרת מתקיינן לו שמא תמות אשתו ופרכי לה רבנן [1]א"כ אין לדבר סוף ומאי קושיא הא רבנן חייש הכא למיתה דחד ולא דתרי ואר"י [2]א דהכי פרכי ליה כיון דחייש למיתה דזמן מועט אע"ג דלא שכיחא [3]תמוס נמי למיתה דתרי אע"ג דלא שכיח [4]ומ"כ אין לדבר סוף [5] ומשני התם (דף יג.) דלר' יהודה מיתה דחדא שכיחא פירוש אפי' לזמן מועט תמרי לא שכיחא והא דקאמרי התם רבנן מיתה לא שכיחא לאו משום שאין לדבר סוף דהא דקאמר אין לדבר סוף היינו משום דלא שכיח כדפירש"י כי מיתה דחד [דשכיח] יש לדבר סוף דתרי ולאי לא שכיחי:

מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סברת יש זיקה וחליצה פסולה וכו'. ואית ספרים דגרסי מדקאמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת קא סברת יש זיקה ופי' בקונטרס דלא גרסי' ליה ונראה דלא גרים ליה בקונטרס משום דלמ"ד אין זיקה נמי זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת דאי אפשר ליבמם לחזור לאחת מצות יבמין ולוכח לגמרי ולמימר נמי דאחד יחלוץ לשמיהן דלמ"ד אין זיקה נמי אין חליצה פסולה של רחוקן שכבר חלץ לאחת מפקעא זיקה שמעון המשובה [6] דהא לקמן קאמר בשלמא גרה דרחל לא תפטר משום דחליצת רחל חליצה פסולה היא אלמא אפי' למ"ד אין זיקה אין חליצת רחל פוטרת זיקת לתה המשובה דהא אוקי דשמואל חליצה דמ"ד אין זיקה קאמר וה"ה דס"ג לא תפטר חליצת לאוזן השניה מאח הסני דהא אכתי לא מסיק אדעתיה לחלק בין מיפטר נפשה בין מיפטר לה[1] ולר"י גרשה דשפיר גרסי' ליה דלפי האמת למ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת המשובה דאימה דאמרי' בהדיא בפרק ר"ג (לקמן דף נא. ושם) דלמ"ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט ובעלת גרתה אע"ג דבעלת הגט חליצה פסולה טפי משל גרה משובה כחליצה אלו למיסר בקרובותיה[2] וע"כ שמואל דאמר חלץ לאחיות לא נפטרה גרה סבר דיש זיקה וסוגיא דבסמוך אינה לפי האמת אלא ה"פ בשלמא גרה דרחל לא תפטר כלומר אפי' אם תאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור והשתא ניחא דגרת רחל לא תפטר מ"מ גרה דלאחר חליצה כשרה היא מדע דאותה פוגיא דהכא[1] ולר"י גרשה דשפיר גרסי' ליה דלפי האמת למ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת המשובה דאימה דאמרי' בהדיא בפרק ר"ג (לקמן דף נא. ושם) דלמ"ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט ובעלת גרתה דעבד מיפטר לה אלמא גרה דרחל לא תפטר אלמא דלמ"ד אין זיקה מדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם[3] אלא על אותה פוגיא אין לסמוך כדפרישי' דלא קאי הכי וכי מפרש דשמואל דתחיל ולא התחיל קאמר לא יאמר עוד דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר כמו שאפרש לדידיה חלץ לאחיות ולבעלת הגט נפטרו גרות[4] וגרסינן שפיר מדקאמר זה חולץ לאחת כו' קסבר יש זיקה ומדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סבר דחליצה פסולה צריכה לחזור ואע"ג דתרוייהו יכול לדקדק מסיפא מ"מ מה שיכול לדקדק מרישא כפ"ק (לעיל דף יא.): גבי מחזיר גרושתו או היא לו גרתה חולצת ולא משיבה חליצת פסולה אע"ג דאין יכול לייבמה ולקמן נמי קאמר אלא גרה דלאה תפטר דחליצתה כשרה אלמא משיבה לה חליצה כשרה אע"ג דאסיקנא ליבמה משום ביטול מצות יבמין דהכי דלא מבטל מצות יבמין מגרת רחל דאע"ג דכשיבמם לאה יהיה אסור בגרת רחל כמו שאסור בגרת קרובת חלוצתו מ"מ מחליצה מיפטר בעיא דאוריתא[5] אמינה לה מאחר שיבם לאה [מיון שכבר] לא היתה לת [אחות אשה] משמת בעלה וכשיתלון לגרת רחל לא מיתסרא לאה דמותר אדם בקרובת גרת חלוצתו מ"מ אינה ביטול מצות יבמין אם יבא ליבם לאה דחייסינן שמא תמות גרת רחל וקא מבטל מרחל מצות יבמין ולוכח לגמרי דיש לרחל גרות הרבה[6] דליכא למיחש למיתה דכולהו אי נמי כשתלן לגרה קודם נפילת רחל א"כ בחנם דחק לתרץ מאי לא נפטרו לגרות אלמנות רחל ותמיה גרות בעלמא דא"ל לאקומי טפי בגבול בגת אחת ואין כי אם לגרה אחת לגלה גרה לרחל דאז אסורה ליבם לאה משום ביטול מצות יבמין [ב] אלא גרה לר"י דלא משיבה חליצה פסולה אלא אחות זקוקתו למ"ד יש זיקה או אחות חלוצתו לכ"ע ובעלת הגבו ובעלת מאמר דבכולהו קלשא זיקה דאחות זקוקתו דמיא לאחות אשתו דאין בה זיקה ואחות חלוצתו ובעלת הגבו דמיא לחלוצה ובעלת מאמר לכנוסה דאין בה זיקה[7] וכן סוטה דרבנן דקרי ליה בירושלמי חליצה פסולה גבי הא דא"ר שמעון ביאתה כו' דדמיא נמי לסוטה דאורייתא דאין בה זיקה דטומאה כתיב בה בערות אבל מחזיר גרושתו ואסור לבטל מצות יבמין לא נגרעה בהם שלא אחיות דחידוש זה יכול להשמיענו אפי' בג' אחיות היכא דעבד בגת אחת דכל אחד ואחד חולץ לשמיהן משום דיש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל אחיהן ותי' דהתם משכחת לה שמתייבמת אחת[8] דכשחלץ לשניה הויא לאשתה יבמה שהותרה ואסרה וחזרה דתחזור להיתירה הראשון ומתייבמת לאח השני אע"ג דגם השני צריך לחלוץ משום חליצה פסולה היא[9] מ"מ אינה אסורה לו הראשונה משום אחות מלוכתו דכיון דחליצה זו לא עשה אלא משום חיזור כדמוכח לקמן (דף מ.): דפריך רבי יוסי בר' חנינא לר' יוחנן דאמר מתה השניה מותר בראשונה ממתני' דקתני חולצות שתיהן ולא מתייבמות ומאמאי ליקו חד מיניהו ולחלוץ לשניה כו' והשיב לו ר' יוחנן אחיות אינו יודע מי שנחן ואמאי לא שני ליה דחולצות ולא מתייבמות משום דשניה בריכה חליצה פסולה משכחת לה שמתייבמת אחת[7] דכשחלץ לשניה הויא לראשונה יבמה שהותרה ואסרה וחזרה דתחזור לאיתיהיר הראשון ומתייבמת לאח השני אע"ג דגם השני צריך לחלוץ לשניה משום חליצה פסולה היא[10] מ"מ אינה אסורה לו הראשונה משום אחות מלוכתו דכיון דחליצה זו לא עשה אלא משום חיזור כדמוכח לקמן (דף מ.): דפריך רבי יוסי בר' חנינא לר' יוחנן דאמר מתה השניה מותר בראשונה ממתני' דקתני חולצות שתיהן ולא מתייבמות ומאמאי ליקו חד מיניהו ולחלוץ לשניה כו' והשיב לו ר' יוחנן אחיות אינו יודע מי שנחן ואמאי לא שני ליה דחולצות ולא מתייבמות משום דשניה בריכה חליצה פסולה משכחת לה שמתייבמת אחת ולא אמר לשני שריא כיון דלא חלץ לה אלא משום חיזור[10] ואין ראיה אליבא דר' יוחנן לא בעי לשנויי הכי משום דסבר דשמואל דחליצה פסולה אין צריך לחזור ולפי שסברתו היה יכול לומר דבשתי אחיות שריא אפי' שניה לשני[3] אם שחלצו לראשונה דרב לא מפליג לקמן בין ראשונה לשניה דאמר לקמן אפי' מתה ראשונה מותר בשניה ואין נראה לר"י דלעיל פ"ב (ד' יח.) משמע דלכ"ע בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה שמתין חולצות אי משום ביטול מצות יבמין או משום שנאסרה עליו שעה אחת כדפי' לעיל ודוקא ר' יוחנן הוא דאמר אחיות אינו יודע מי שנחן ומתייבמת הראשונה[11] **נפלה** אידך חליץ לה כו'. והא דקרי לה אמצעית אע"פ שהיא אחרונה[12] משום דהאחרונה כל אחת לא חלצה אלא מן האחד וזו חולצת לאחין: **הכא דנפלו זו אחר זו.** נפילתה של זו אחר חליצתה של זו: **נפלה לה חדא חלץ לה לחוכן.** וחליצה כשרה היתה אם תאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור לייבם: **נפלה אידך חלץ לה שמעון.** וגם זו כשרה שאם רצה מייבם ואין כאן אחות זקוקה שכבר חלצה אחותה קודם נפילת זו. נפלה שלישית אי בעי לייבומי לא מצי דאחות חלוצת שמיהם היא ובולא כלום נמי לא נפקא דאחות חלוצה אינה אלא מדברי סופרים לקמן בהמוקן (דף מ.): הלכך חלץ האי חליצה כל דהו ולאו מעלייתא היא שאם חפץ לא ייבם ומיהו חליצתו וזיקתו שוות שמיהן לגרוע ופקעה זיקתו בחליצתו. חלץ האי מפקע זיקה: **והא אמר רב אין זיקה.** בפרק כילד (לעיל דף יז.): א"ר הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באחותה: חמשה נמי. שנים נשואים שתי אחיות ומתו השנים ונשארו השלשה דלמא אדמייבם חד מיתו להו תרי ובטולה מצות יבמין: **נפני שני אחין יבמין.** כלומר לפני שני אחי בעליהן שהן יבמיהן: **אמצעים.** כלומר שלישית ולאו דוקא נקט: **צריכה חליצה משניהן.** כדמפרש ואזיל: לא גרסינן **מדקאמרת זה חולץ כו' אלא ה"ג מדקאמרת צריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה והויא לה חליצה פסולה וחליצה פסולה צריכה לחזור כו'.** כלומר מדקאמרת צריכה חליצה משניהם קסברת אלימא מצות זיקה יבמין למימי אתרוייהו והך חליצה פסולה היא כלומר גרועה שאם רצה לייבם אינו יכול דאחות חלוצתו היא הילכך לאו מעלייתא היא וצריכה לחזור על כולן דלא מיפקעא זיקה דתרוייהו בחליצה דחדא משום דאלימא זיקה ורמיא אתרוייהו: **קמייתא.** שתים ראשונות נמי ליבעו חליצה משניהם דאלימת נמי לאו מעלייתא היא דאי בעי לייבומי לא מצי הוה ליה זיקה: **בנפ אחת.** כלומר אם בא לחלוץ כאחת שלא הספיקה הראשונה לחלוץ עד שנפלה גם השניה והשלישית הכי נמי דכולן צריכות לחזור אחר כל חמין: **הכא דנפלו זו אחר זו.** נפילתה של זו אחר חליצתה של זו: **נפלה לה חדא חלץ לה לחוכן.** וחליצה כשרה היתה אפי' אם תאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור לייבם: **נפלה אידך חלץ לה שמעון.** וגם זו כשרה שאם רצה מייבם ואין כאן אחות זקוקה שכבר חלצה אחותה קודם נפילת זו. נפלה שלישית אי בעי לייבומי לא מצי דאחות חלוצת שמיהם היא ובולא כלום נמי לא נפקא דאחות חלוצה אינה אלא מדברי סופרים לקמן בהמוקן (דף מ.): הלכך חלץ האי חליצה כל דהו ולאו מעלייתא היא שאם חפץ לא ייבם ומיהו חליצתו וזיקתו שוות שמיהן לגרוע ופקעה זיקתו בחליצתו. חלץ האי מפקע זיקה: **והא אמר רב אין זיקה.** בפרק כילד (לעיל דף יז.): א"ר הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באחותה מלוכתו

מוסף תוספות

א. דלמיתה דחד לזמן מרובה מודים רבנן בטוב דחיישינן. כ"פ. ב. [ו]לא הוה לן למיחש, אלא משום מעלה דכפרה חיישת לזמן מועט אע"כ וכו'. יומא ב. תוד"ס ומס"ל. ג. אע"ג (התם) [הכא] חששא בעלמא הוא משום בטול מצות יבמין וליכא איסורא כולי האי אבל (הכא) (התם) משום דכפרת כל ישראל תלוי בזה ניחוש אפי' לתרתי וחלת ואפי' לזמן מועט. שם. ד. הלכך ליכא למעבד תקנתא להאי חששא. שם. אבל (התם) [הכא] איפשר שיש זמן מרובה בין יבום הראשון ליבום השני וכו' [ו]לזמן מרובה שכיח טפי מיתה דחד ממיתה דתרי. תוס' הש"ס יומא יג. ה. דלעולם לחליצה שהיא פסולה לכל אחד ואחד שאי אפשר לכל אחד מהם לחלוץ חליצה כשרה אינה צריכה לחזר על כל האחים ובחליצה דחד מינייהו סגיא, ושאני הכא דכי חלץ ראובן לראשונה והו"ל שניה אחות חלוצתו דאסירא ליה, חליצתו לשניה הו"ל חליצה פסולה אבל חליצת שמעון אחיו לשניה זו חליצה כשרה היא טפי דאפי' נפלו בב"א אין כאן אלא חשש זיקה וכיון שנחלצה אחותה פקעה זיקה מינה וכו' ולא מהניא חליצה פסולה לבעל החליצה כשרה. מעכ"ש. ו. [ו]היינו דוקא לאיכא דאמרי. רשפ"ש. ז. ואע"פ שיש לחלק דלא דמי דהתם מ"מ נפסלה הצרה בגט של חברתה והורעה הזיקה בשתיהן אבל הכא בחליצה ששאה אחד מן האחים לאחת לא נגרעה זיקת השניה וכו' מ"מ מתוך סבה זו אין למחוק הספרים בלא ראיה. תוס' הש"ס. ח. אלמא חליצה פסולה אינה פוטרת צרתה. רשפ"ש. ט. [והא] חליצת ראובן לא מפקיע חליצת שמעון אחיו לשניה דאמר. רשפ"ש. י. אלא שמואל אליבא דנפשיה דאית ליה זיקה קאמר. תוס' לקמן דיש שמואל. יא. כיון דמדאורייתא חזיא ליבום בעי חליצה, והויא זקוקה לו מדאורייתא. ר"ש. יב. דאם תמות האחת יתקיים יבום באחרת. ר"פ. יג. דהא האסורה ליבמם (בהמוקן גרושתו) לאו משום גרעונו הזיקה השתא טפי ממה שהיתה בראשונה ואין האיסור שבה מבטל חשיבות החליצה ליחשב פסולה, וכן איסור דביטול מצות יבמין. תוס' הש"ס. ועי' רשפ"ש. יד. דניחא ליה למינקט בכה"ג שלא תתיבם אחת מהן, אבל בשתי אחיות מתייבמת אחת מהן. תוס' הש"ס. זימנין דמשכחת צד יבום. כ"פ. טו. [ו]כשחלץ אחד מהם לשניה לא מיפטרה בכך דהו"ל חליצה פסולה וצריכה לחזור על האחר. ר"פ. טז. [ו]אחות חלוצתו מדרבנן וע"י חיזור לא גזור רבנן. מ"ש רשפ. יז. הילכך ליתא לשנוייא דידיה, דאפי' בבת אחת לא משכחת לה היתר יבום. תוס' הש"ס. יח. לנפילה. מ"ש רשפ. יט. מדנקט שמתה. מ"ש רשפ. כ. אבל יש זיקה וצריכה לחזור חשיב ליה חדא, אע"ג דשמואל ס"ל יש זיקה ואין צריכה לחזר מ"מ דצריך לחזר לחזר טעמיה משום דיש זיקה. תוס' הש"ס.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וחליצה פסולה וכו' וכן פוסח דרבנן דקרי ליה בירושלמי וכו'. עי' לעיל דף יא ע"א תד"ה כ"ש:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה וחליצה. כמו שפירש בקונטרס. נ"ב וכ"ד המגמ"ש: [ב] שם אלא גרשה לר"י דלא כו'. נ"ב וכן עיקר וע"ל כ ע"ב וכ"ה בתוספתא פ"ו (ועמ"ש רבינו בתפ"ע סי' ק"ע ס"ק ט"ו וס"ק מ"ה):

מוסף תוספות

א) ל"ל רבה. יעב"ץ. ב) לקמן נא: נב., ג) לעיל י: ע"ש, ד) ס"ל אחר,

---

חמשה נמי למיתה דתרי לא חיישינן אמר [6]רבא בר רב הונא אמר רב שלש אחיות יבמות שנפלו לפני שני אחין יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואמצעית צריכה חליצה משניהם אמר ליה רבה מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה והויא לה חליצה פסולה [7]וחליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין אי הכי קמייתא נמי אי דנפול בבת אחת הכי נמי לא צריכא דנפול בזו אחר זו נפלה חדא חלץ לה ראובן נפלה אידך חלץ לה שמעון נפלה אידך חלץ לה האי מפקע זיקתו חלץ לה האי מפקע זיקתו [8]והאמר רב אין זיקה לדברי האומר יש זיקה קאמר ושמואל אמר אחד חולץ לכולן מכדי שמעינן ליה לשמואל דאמר חליצה מעליא בעינן דאמר שמואל חלץ

---

[1] עי' בתוס"ש כאן. [2] נראה דל"ל דאפילו דתמיינם חד מיית חידך לא מפטרא וכו'. [3] נראה דמסבר כאן וא"ל דאין דאסר אם אשה אחרת מתיבה הייטו ל"מ דיש זיקה וכיון דקי"ל דיש זיקה וכו'. [4] ל"ל וכן כשמת הבני.

[5] ל"ל רבה. יעב"ץ. [6] נראה דל"ל דאפילו דתמיינם חד מיית חידך לא מפטרא וכו'. [7] נראה דאם אשה אחרת מתיבה הייטו ל"מ דיש זיקה וכיון דקי"ל דיש זיקה וכו'.

חלץ לאחיות. שתי אחיות שנפלו לפניו משני אחים וכל אחת צרתה עמה וחלץ לאחיות לא נפטרו צרותיהן הואיל ואי בעי לייבומי לא מצי אלא יחלוץ לצרות ויפטרו אחיות. ואע"ג דצרות נמי אי הוה בעי לא הוה מייבם מיהו קל איסורם משל אחיות הלכך אף חליצתם משובחת משל אחיות והכי מפרש לקמן: **היכא דקיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה.** לחלוץ לשניה שהוא לא חלץ לראשונה: **חלץ לה ראובן חליצה פסולה.** בתמיה. ראובן שחלץ לראשונה והוא הך אחות חליצתו ולא חליצה מעליא היא כדשמעון דזיקה גרידתא היא: **אחמצעית.** כלומר השלישית שהיא על שניהן אחות חלוצה ושניהן שוין בה וקסבר חליצה פסולה אין צריכה לחזור על כל האחין: **כיון דרובה גביה.** שהחולץ לשלישית חלץ לב': **למיפטר צרה.** דקתמרי׳ לא נפטרו צרות: **אכל מיפטרא נפשה פטרה.** בחליצה דכל דהו הלכך אחד חולץ לג׳ היכא דליכא צרות בהדייהו: **נבעלה הגבו.** ב׳ יבמות מתת אחד ומתן יבם גבו לאחת מהן שוב אין חליצתה חוגנת כל כך דקליטת זיקתה ואם חלץ לה לא נפטרה צרה: **חלץ נבעלה מאחר.** עשה מאמר באחת מנשי אחיו המת ואח"כ חלץ לה לא נפטרה צרה שחליצה זו אינה פוטרת לגמרי שעדיין צריכה גבו למאמרו כדתנן בפרק ר"ג (לקמן דף כ.) עשה מאמר וחלץ לריכה הימנו גבו. ואע"ג דיהיב לה גבו אחר דחלץ לה הוא דמהניא אבל צרתה לריכה חליצה אבל חלץ לצרה נפטרה בעלת מאמר חליצה ואינה לריכה אלא גבו למאמרו: **דהוא אחות אשה בזיקה.** ואי הוה בעי לייבומי לא מצי ולהכי גריעה חליצתה: **לצרות נמי.** הא צרת אחות זקוקה היא ואסירא לייבומי דלרה במקום ערוה קיימת: **והאמר שמואל כו׳.** בפ״ב: **אי הכי.** דאין זיקה חלץ לאחיות שחליצה חוגנת היא: **בשלמא לרה דרחל.** דחלצה באחרונה לא תפטר דחליצה דרחל גרועה הואי דאי בעי לייבומי לא מצי דאחות מצלמתו היא: **אלא לרה דלאה דיפטר.** דחליצת לאה כשרה היא דאי הוה בעי מצי לייבומי: **לרוח דעלמא.** כלומר כל היכא דמיתמי כה״ג לא נפטרו לרות של אחרונה: **אי הכי.** דלרות דקתמר שמואל בלרה דרחל שחלצה באחרונה דקתמר: **חלץ לצרות נפטרו אחיות.** בתמיה. הכי חלץ לצרת אחות החלוצה נפטרה רחל: **המלוצה:** **אלרה דרחל מי מיפטרה.** אחליצה דלרה מי מיפטרה רחל: **והא קנן.** בהחולץ: **אסור אדם בצרת קרובתו חלוצתו.** ואפילו לא היתה לרתה מתחיו אלא מנכרי וטעמא התם מפרש. והכא נמי אי הוה בעי לייבומי לא מצי: **הפחיל בחיות.** שחלץ לאחה לא יגמור בלרות לא פטרה חליצת לרה דרחל את רחל: **דתנן אסור אדם כו׳.** וכ״ש דלא יגמור באחיות דחליצת רחל לא מיפטרה לרה דלאו מעלייתא היא דאחות חלוצתו לרה דרחל מי אלא שהיתה לרה דאחות חלוצתו היא אלא שהיתה לרה דאחות חלוצתו לרה דרחל את רחל: **דתנן אסור אדם בצרת קרובתו חלוצתו.** ואע"ג דרחל קרובת לאה שהיא לרת חלוצתו לא גריע בהכי דתנן מותר אדם בקרובת לרת חלוצתו וה״נ כיון דאין זיקה אי הוה בעי לייבומי לרחל מייבם וכל שכן גמר בלרת רחל ולא ברחל: **דשכיחא מילתא טפי: נעולה.** כדאמר שמואל בריש חלץ לאחיות לא נפטרו לרות משום דיש זיקה וחליצת האחיות גרועה ואפילו לרת לאה לא מיפטרה חלץ לצרות נפטרו אחיות דחליצתן משובחת משל אחיות. ודקשיא לך הוא לרת אחות אשה בזיקה והוא כי אחות זקוקה גופה לא היא משום דלא אלימא אחות זקוקה לשוויי לרה כי עדוה ולא גזרו חכמים אלא באחות זקוקה: **הלרוה לאחין.** ואפילו לרת אחות אשה שרי לייבומי וכ״ש לרת אחות זקוקה: **אי הכי.** אמאי תני חלץ יבומי נמי תמייבם הלרה:

בעלת

מאי אחד חולץ לבולן דקאמר אאמצעית. [8] תימה דלקמן מסקינן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר והתחיל באחיות לא יגמור בלרות ולא מיפטרא רחל בחליצת לרתה [ב] וכ״ש היכא דשייכן שוין דבעינן חליצה מתרוייהו [ג] דלהאי טיעוה לא מפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר לרה ואר״י דההוא דמפרש לקמן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר סבר כשיעוה דבסמוך דמפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר לרה ושיעוה דהכא דאחד חולץ לכולן אחמצעית סבר כרב אשי דאמר לקמן לא אלימא אחמצעית זיקה לשוויי לרה כעדוה וחליצת לרות הויא חליצה כשרה [ד] ולהכי חלץ לאחיות לא נפטרו לרות [ה] אבל הכא דשייכן שוין אחד חולץ לכולן: **אלא** צרה דלאה **תיפטר.** דהא חליצה כשרה היא פי׳ בקונט׳ דאי בעי מייבם לה וא״א לומר כן דאסירא ליה משום ביטול מצות יבמין ומ״מ לא חשיב בהכי חליצה

פסולה כדפרישית לעיל:

א״ה חלץ לצרות נפטרו אחיות ואצרת רחל מי מיפטרא.

פירוש כיון דאוקמה חלץ לאחיות לא נפטרו לרות דוקא מרחל ומשום שחלץ ללאה בענין זה נמי שחלץ ללאה חלץ לצרות נמי לא נפטרו אחיות:

שמואל התחיל ולא התחיל **קאמר.** השתא לפי המסקנא ליה להא דשמואל לדברי האומר אין זיקה [קאמר] דלפי האמת למ״ד אין זיקה חלץ לאחיות ונבעלת גבו נפטרו לרות [ו] אחיות אלא שמואל אליבא דנפשיה דאית ליה זיקה קאמר והא דלא קאמר אלא לפי שלא הוחזר שם אמורא אחלה ומיירי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל וצרתה ולהכי התחיל בצרת ללאה יגמור ברחל דכשנפלה רחל כבר נפטרה ללאה בחליצת לרתה וחליצת רחל חליצה כשרה היא דלא הויא אלא קרובת לרת חלוצתו [ז] וקנת דוחק הוא דה״ל לפרש בהדיא דאיירי בנפול זה אחר זה כיון דעד השתא הוה איירי בנפול בבת אחת ועוד אמר ר״י דמצינו לפרש דאיירי אפי׳ נפול בבת אחת כדס״ד עד השתא ואפ״ה התחיל בלרת ללאה יגמור ברחל ואע״ג דחליצת הלרה הויא חליצה פסולה דהויא לה לרת אחות אשה בזיקה ולא מיפטרה ללאה בחליצתה מ״מ תשיב חליצת רחל לרתה כשרה [ח] ואפי׳ אי חלץ ללאה בריש קודש רחל כיון דלא נשתייר בלאה אלא זיקה מועטת שכבר חלץ לרתה חליצה תשובה טפי ולהכי לא תשיב רחל אחות חלוצתו [ט] כעין שפירש ה״ר אברהם בגמרא (לקמן מ:). **מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו.** ולא תתייבם לרה כחליצה ואסור בקרובתה (שם). **בית שמאי מתירין הצרות לאחין.** מתירים לרת עדוה להתייבם לאחיו, דליתא לכו הך דרשה דלגלות (לעיל יג:). **בואו ונתקן להם לצרות.** הערמה (לעיל יג:) **שיהו חולצות.** וינשלו לשוק בהכשר לדברי הכל (לעיל מז:).

חלץ לאחיות לא נפטרו צרות היכא דקיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה חליץ לה ראובן חליצה פסולה מאי אחד חולץ לכולן נמי דקאמר אאמצעית והא כולן קאמר כיון דרובה גביה קרי ליה כולן ואיבעית אימא כי קאמר שמואל חליצה מעליא בעינן [ב] ה״מ למיפטר צרתה אבל מפטרא נפשה פטרה גופא אמר שמואל חליץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות [ג] חליץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת הגט [ד] חליץ לבעלת המאמר לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת מאמר מאי שנא לאחיות דלא נפטרו צרות דהויא [ה] לו אחות אשה בזיקה חליץ לצרות נמי לא ליפטרו אחיות דהויא להו צרות אחות אשה בזיקה קסבר שמואל אין זיקה [ו] והא אמר שמואל יש זיקה לדברי האומר אין זיקה קאמר אי הכי חליץ לאחיות אמאי לא נפטרו צרות בשלמא צרה דרחל לא תיפטר דכיון דחליץ לה ללאה והדר חליץ לרחל הויא לה חליצה דרחל חליצה פסולה אלא צרה דלאה תיפטר מאי לא נפטרו צרות נמי דקאמר אצרה דרחל והא צרות קאמר צרות דעלמא אי הכי חליץ לצרות נפטרו אחיות ואצרת רחל מי מיפטרא והא תנן [ז] אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו שמואל נמי התחיל ולא התחיל קאמר התחיל באחיות לא יגמור בצרות דתנן אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו התחיל בצרות יגמור אף באחיות דתנן [ח] מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו רב אשי אמר לעולם בדקאמרת [ט] ומשום דלא אלימא זיקה לשוויי לצרה בערוה תניא כוותיה דרב אשי חליץ לאחיות לא נפטרו צרות הא לצרות נפטרו אחיות מאי טעמא לאו משום דקסבר יש זיקה ולא אלימא זיקה לשוויה לצרה כערוה א״ר אבא בר ממל הא מני ב״ש היא דתנן [י] בית שמאי מתירין הצרות לאחין אי הכי יבומי נמי תתייבם כרבי יוחנן בן נורי דאמר [יא] בואו ונתקן להם לצרות שיהו חולצות ולא מתייבמות והאמר מר [יב] לא הספיקו לגמור את הדבר עד שנטרפה השעה אמר רב נחמן בר יצחק אחריו חזרו ותקנו: איבעיא להו

בעלת

לעיל [ט] ואע״ג דקודם שחלץ לצרת ללאה כבר נאסרה רחל ושמואל סבר בהחולץ (לקמן ד׳ מ:) כיון שנאסרה עליו שעה אחת נאסרה עולמית מכל מקום הוי חליצת רחל חליצה כשרה כיון דעכשיו אינה אחות זקוקתו ואינה אסורה אלא משום שנאסרה עליו כבר:

תניא כוותיה דרב אשי. [יג] אבריתא לא שייך למימר דהתחיל ולא התחיל קאמר דל״כ הוה ליה לפרושי הכי בהדיא אבל שמואל דאיירי נמי בנבעלת הגט ונבעלת מאמר נקט לשון השוה בכולן: **א״ה** יבומי נמי תתייבם. ואי״ת אין ה״נ ומ״מ נקט חליצה לאשמועינן דחליצה פסולה אינה פוטרת [יא] כמו שמואל לגישנא דהתחיל ולא התחיל ה״מ למינקט יבום [יב] וא״ל דשמואל לא נקט יבום משום דמתני׳ היא מותר אדם בקרובת כו׳ [יג] אבל בריתא ה״ל למנקט יבום דעדיפא טפי אי נמי לשמעינן תרוייהו [יד]:

אחריו חזרו ותקנו. דתוק לומר כן משום דלא מסתבר ליה למימר דלא אלימא זיקה לשוויי לצרה כערוה: בעלת

מאי אחד חולץ לכולן דקאמר אאמצעית. [8] תימה דלקמן מסקינן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר והתחיל באחיות לא יגמור בלרות ולא מיפטרא רחל בחליצת לרתה [ב] וכ״ש היכא דשייכן שוין דבעינן חליצה מתרוייהו [ג] דלהאי טיעוה לא מפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר לרה ושיעוה דהכא דאחד חולץ לכולן אחמצעית סבר כרב אשי דאמר לקמן לא אלימא אחמצעית זיקה לשוויי לרה כעדוה וחליצת לרות הויא חליצה כשרה [ד] ולהכי חלץ לאחיות לא נפטרו לרות [ה] אבל הכא דשייכן שוין אחד חולץ לכולן: **אלא** צרה דלאה **תיפטר.** דהא חליצה כשרה היא פי׳ בקונט׳ דאי בעי מייבם לה וא״א לומר כן דאסירא ליה משום ביטול מצות יבמין ומ״מ לא חשיב בהכי חליצה

פסולה כדפרישית לעיל:

א״ה חלץ לצרות נפטרו אחיות ואצרת רחל מי מיפטרא.

פירוש כיון דאוקמה חלץ לאחיות לא נפטרו לרות דוקא מרחל ומשום שחלץ ללאה בענין זה נמי שחלץ ללאה חלץ לצרות נמי לא נפטרו אחיות:

שמואל התחיל ולא התחיל **קאמר.** השתא לפי המסקנא ליה להא דשמואל לדברי האומר אין זיקה [קאמר] דלפי האמת למ״ד אין זיקה חלץ לאחיות ונבעלת גבו נפטרו לרות [ז] אחיות אלא שמואל אליבא דנפשיה דאית ליה זיקה קאמר והא דלא קאמר אלא לפי שלא הוחזר שם אמורא אחלה ומיירי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל וצרתה ולהכי התחיל בצרת ללאה יגמור ברחל דכשנפלה רחל כבר נפטרה ללאה בחליצת לרתה וחליצת רחל חליצה כשרה היא דלא הויא אלא קרובת לרת חלוצתו [ח] וקנת דוחק הוא דה״ל לפרש בהדיא דאיירי בנפול זה אחר זה כיון דעד השתא הוה איירי בנפול בבת אחת ועוד אמר ר״י דמצינו לפרש דאיירי אפי׳ נפול בבת אחת כדס״ד עד השתא ואפ״ה התחיל בלרת ללאה יגמור ברחל ואע״ג דחליצת הלרה הויא חליצה פסולה דהויא לה לרת אחות אשה בזיקה ולא מיפטרה ללאה בחליצתה מ״מ תשיב חליצת רחל לרתה כשרה [ט] ואפי׳ אי חלץ ללאה בריש קודש רחל כיון דלא נשתייר בלאה אלא זיקה מועטת שכבר חלץ לרתה חליצה תשובה טפי ולהכי לא תשיב רחל אחות חלוצתו [י] כעין שפירש ה״ר אברהם בגמרא (לקמן מ:). **מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו.** ולא תתייבם לרה כחליצה ואסור בקרובתה (שם). **בית שמאי מתירין הצרות לאחין.** מתירים לרת עדוה להתייבם לאחיו, דליתא לכו הך דרשה דלגלות (לעיל יג:). **בואו ונתקן להם לצרות.** הערמה (לעיל יג:) **שיהו חולצות.** וינשלו לשוק בהכשר לדברי הכל (לעיל מז:).

מסורת הש״ס

א) לקמן נא., ב) לקמן נב., ג) לעיל יח:, ד) לקמן מ:, ה) שם, ו) לעיל יז. עדיות פ״ד מ״ז [לעיל ט:], ז) [לעיל יג: יד:], ח) [לעיל טו.], ט) דבריהם,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דהויא לה אחות אשה: (ב) תוס׳ ד״ה שמואל וכו׳ דקסבר לרות אלא שמואל כל״ל ותיבת אחיות נמחק:

מוסף תוספות

א. אלמא חליצה פסולה פוטרת כיוצא בה אע״פ שהן משום לתא דאחות אשה. רמב״ן. ב. אלמא כשאי אפשר בשתיהן בלא חליצה פסולה בענין שיחלצו שתיהן. תוס׳ הרא״ש. ג. ואין לומר דהתם היינו למיפטר צרתה אבל נפשה פטרה בקל. כ״פ. ד. טפי מחליצת [אחיותן]. תוס׳ הרא״ש. ה. דכיון דקיימא חליצה לכשרה טפי לא חליץ לתאי חליצה גרועה. תוס׳ הרא״ש. ו. אבל אי נפול בבת אחת כיון דיש זיקה לא מיפטרה לאה בחליצת הצרה וצריכה גם היא חליצה והויא רחל אחות חלוצה ולא מיפטרה צרה בחליצה דידה. תוס׳ הרא״ש. ז. [ד]לא נשתייר בה בלאה אלא זיקה מועטת ולא חשיבא ההיא זיקה לעשות רחל אחות זקוקתו ליחשב חליצה דידה חליצה פסולה, אלא חליץ לה לרחל ומיפטרה צרתה והדר חליץ ללאה להפקיע זיקה מועטת שנשתייר בה. תוס׳ הרא״ש. ח. כיון דחליצת לאה לא נעשית אלא משום זיקה מועטת שנשתייר בה. תוס׳ הרא״ש. ט. ואע״פ שסתרנו לעיל דברי דאפי׳ אחות חליצה ע״י חיזור וכו׳ אסירא וכו׳ מ״מ נהי דלא הויא חליצה דרחל חליצה כשירה ממש דאי בעי לייבומי לא מצי לייבם, מיהו איסור קל הוא וחשיבא ככשרה לענין זה דפטרה צרתה. תוס׳ הרא״ש. י. תימה לימא דהטעם משום דהתחיל ולא התחיל קאמר, וי״ל. כ״פ. יא. דבעי למימר חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לאשמועינן דחליצה פסולה אינה פוטרת. תוס׳ הרא״ש. יב. למאי דפרישית דאיירי בנפול בזה אחר זה. תוס׳ הרא״ש. שהרי קי״ל דמותר בקרובת צרת חלוצתו. כ״פ. אלא דנקט חליצה לאשמועינן דחליצה פסולה אינה פוטרת. תוס׳ הרא״ש. יג. ע״ג י״ל דלא שייך למיפרך יבומי נמי תתיבם דאיכא למימר דלהכי לא נקט יבום משום דבעי למימר בסיגנון דבעלת הגט דלא שייך בהו יבום. כ״פ. יד. וליתני חלץ או בעל לצרות נפטרו אחיות. תוס׳ הרא״ש.

עין משפט נר מצוה

ה א מיי׳ פ״ז מהלכות יבום הל׳ ט ומגיד משנה שם טוש״ע אה״ע סימן קנ סעיף י יח וסימן קנד סעיף ח:

ו ב מיי׳ שם פ״ה הל׳ יב ומגיד שם טוש״ע שם סימן קנ סעיף יט ועי׳ שם בטור וכנ״י:

ז ג מיי׳ שם (פ״ה הל׳ טו) וס״ו הלכה כ טוש״ע שם סי׳ קסב סעיף ה:

ח ד מיי׳ שם פ״ה הל׳ יב טוש״ע שם סי׳ קנ סעיף יח:

תוספות ישנים

לדברי האומר אין זיקה וא״ת אמאי חלץ לבעלת הגט לא נפטרה לרה דרחל הא אמריכן לקמן פרק ר״ג (נא.) דלמ״ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט נפטרה לרה. וי״ל דהך דלקמן מיירי לפי מסקנא דהכא דסבר שמואל יש זיקה ולכך לא נפטרה לרה. עוד פי׳ הר״ר דלפי כי נמי אמרינן הכא דשמואל מיירי (אף) לדברי האומר אין זיקה הייט דזוקא ריש דמלתא דחלץ לאחיות אבל אחי דקאמר חלץ לבעלת הגט לא נפטרה לרה. ומיהו אפשר דזקא [דזקא] למ״ד יש זיקה. ומהאי דנקט מלתא דתנא׳. י״ל דרישא אשמעינן מדוגמא דאע״ג דאין זיקה מ״מ חלץ לאחיות לא נפטרו לרות אע״ג דשאר חליצה פסולה פטרה למ״ד אין זיקה פסול לאחיות תמיד טפי ופיפא אשמעינן דלמ״ד יש זיקה חלץ לבעלת הגט לא נפטרה לרה אע״ג דשאר חליצה פסולה פטרה הייט דזוקא למ״ד אין זיקה אבל למ״ד יש זיקה לא פטרה:

מוסף רש״י

חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה. נפלו לפניו שתי יבמות ונתן גט לאחת מהן ואחר כך חלץ לה לא נפטרה לרתה, משום דקליטת זיקתה ולא מלמא חליצה אלמא דאיכא זיקה אלמא דאמרה דלמרה (לקמן נא.). **חלץ לבעלת המאמר לא נפטרה צרה.** דכיון דבעי גט למאמרו לא הויא חליצה מעלייתא לאפוקי זיקה דחבריתה (לקמן נב.). **אסור אדם בצרת קרובתו חלוצתו.** דאיכא חלץ ללאה ורחל נשואה לנכרי ולא לרה ומת הנכרי, אסורה הלרה לרחוקן וטעמא מפרש בגמרא (לקמן מ:). **מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו.** ולא תתייבם לרה כחליצה ואסור בקרובתה (שם). **בית שמאי מתירין הצרות לאחין.** מתירים לרת עדוה להתייבם לאחיו, דליתא לכו הך דרשה דלגלות (לעיל יג:). **בואו ונתקן להם לצרות.** הערמה (לעיל יג:) **שיהו חולצות.** וינשלו לשוק בהכשר לדברי הכל (לעיל מז:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות